

ODSTRZELIĆ SIĘ (33) *vb pf*

się (24), się (9).

o oraz e jasne.

inf odstrzelić się (1). $\diamond$ *fut* 2 sg odstrzelisz się (2). $\diamond$ 3 sg odstrzelili się (2). $\diamond$ 1 pl odstrzelimy się (1). $\diamond$ 3 pl odstrzeliły się (1). $\diamond$ *praet* 1 sg m -m się odstrzelił (1). $\diamond$ 3 sg m odstrzelił się (7). *f* odstrzeliła się (2). *n* odstrzeliło się (3). $\diamond$ 1 pl m pers -smy się odstrzelili (2). $\diamond$ 2 pl m pers -ście się odstrzelili (2). $\diamond$ 3 pl m pers odstrzelili się (3). *subst* odstrzeliły się (2). $\diamond$ *con* 3 sg m by się odstrzelił (2). $\diamond$ *part praet act* odstrzeliwszy się (2).

Sł stp, Cn brak, Linde XVI – XVII w. s.v. odstrzelać się.

1. *Odejść, oddalić się; abesse, disiunctum esse* *Mącz* [w tym: od kogo (2), od czego (2)] (4) : *Abesse a signis, Odstrzelić* [!] *fię* od proporcá od chorągwie. *Mącz* 429b.

Zwrot: »daleko się odstrzelić« (1): *Intervallo locorum et temporum disiuncti sumus, Dálekofmi fię* od *liebie* odstrzelili. *Mącz* 178b.

Przen (z nawiązaniem do znaczenia etymologicznego) (1) :

Zwrot: »daleko się odstrzelić« (1): *Ale to ięft cel napotrzebnieyfyzy człowiekowi poważnemu á pocźciwemu/ vpátrywfyzy łobie on krzaczek gdzie łobie Cnothá nie ináczey iáko piękna pápugá gniazdo wwiłá/ thámże iuż onemi nadobnemi łtrzałeczákami rozumem záładzonemi ma pilnie vgdzác/ áby fię nigdy dáleko nie odstrzelił od niego. RejZwierc 22v.*

a. *Oddalić się w czasie* (1) :

Zwrot: »daleko się odstrzelić« (1): *niektorzy z nich y Apofłoty widzieli/ y od nich fię wczyli [...]: á ták bez pochyby lepiej prawdę widzieli y wiedzieli/ niżli wy/ którzyście fię ták dáleko od nich odstrzelili. WujJud 35.*

2. *Wystąpić z jakiejś jedności* (2) : *Bo iáko tylko było zoftáło iedno pokolenie w Iudá w Ieruzalem/ s ktorego P. Kriřtus pořzedł/ á dwoienáście fię odstrzeliło/ tákże y dziś [...]* *LubPs S2 marg.*

Zwrot: »odstrzelić się od rzymskiego nabożeństwa« = *odszczepić się od Kościoła Rzymskokatolickigo* (1): *między wřzemi narody/ ktore fię odstrzeliły od Rzymfkiego nabożeńftwá/ [...]* *niemářz odřczepieńcow CzechEp 14.*

3. *Być niezgodnym z czymś, postąpić niezgodnie z czymś; nie mieć kogoś a. czegoś na względzie; aberrare* *PolAnt, Vulg; non constare* *Mącz* [w tym: od kogo (2), od czego (11)] (13) : *co kolwiek ty řprawuiefz nigdy fię nieodstrzeli od řprawiedliwofci. RejPs 72; BibRadz 2.Tim 2/18; Mącz 418a; RejPos 302; Chreřcijáni tym řkłonnieyfyzy ku przyięciu niebiefkiey náuki będá/ ym fię bárziefy od lubofci tego řwiátá/ y od rořkofzy čiełefney odstrzeliłá KuczbKat 270; OrzJan 129; WujNT 1.Tim 1/6.*

W charakterystycznych połączeniach: odstrzelić się od celu, od dobra pospolitego, od lubości tego řwiata, od nauki Pana Chrustowej, od Pana Krystusa, od pilnořci, od prawdy, od rozkoszy cielesnej, od sprawiedliwofci, od zwirzchnofci Pana.

Z nawiązaniem do znaczenia etymologicznego (1): *Bo łłowá iego [Pana] řwięthe á náuká iego řwiętha řá nieináczey iedno iáko cel [...]. A kthory fię od thego celu odstrzeli/ iuż łłába řthrzelbá y obroná iego RejPos A5.*

Zwrot: »odstrzelić się od rzeczy« = *odejść od tematu (1):* bo się mnie tak widzi/ [iż] [...] to co teraz było na plącu/ odstrzeliło się od rzeczy mojej. *GórniDworz Aa2.*

»odstrzelić się od wiary« = *popaść w błąd religijny (1):* A tak, kto wierny wiaruży się próżnomowności/ y sprzeczenia fałsznie miánowaney vmiejętności: którą niektorzy opowiedaiąc/ odstrzelili się od wiary. *CzechEp 102.*

W przen (3) :

Zwroty: »daleko się odstrzelić« (2): daleko się odstrzelił żywot nasz krześcianfki nie tilko od nauki pana Chriftowey abo uczennikow ie⁸⁰ *BielŻyw nlb 13; OrzJan 48.*

»odstrzelić się od sznura wiary« (1): taką odpowiedzią/ nie odstrzelimy się nic od sznuru wiary/ y prawdziwe⁸⁰ świadectwa pisma ś. *NiemObr 102.*

4. Stać się pod jakimś względem różnym od kogoś lub czegoś, zmienić się [w tym: od kogo (9), od czego (5)] (14) : AMurates Orchanow syn trzeci Krol Turecki/ od męstwá y obyczajów oycowskich nie odstrzelił się *BielKron 240; CzechEp 254;* żadna rzecz tak bázro człowieká nie trapi/ iáko tá różność od żywotá oycowskiégo/ zwłasczá ieśli ieście od takich się odstrzelisz/ których cnotá/ powagá/ pobożność/ przez wiele dziesięt wíeków była doświadczona. *OrzJan 35.*

odstrzelić się czym (1): Vicinus illi, Podobien yemu/ nie dáleko się od niego twarzą odstrzelił. *Mącz 493d.*

odstrzelić się w czym (2): W Namnieyszym słowku ten Psalm nie odstrzelił się od Psalmu XIII. *LubPs N5v; BielKron 171.*

W charakterystycznych połączeniach: odstrzelić się od męstwa i obyczajów ojcowskich, od panien, od przodków.; odstrzelić się twarzą; odstrzelić się w sprawie pospolitej rzeczy.

Fraza: »czasy się [od czego] odstrzeliły« (1): Tak się już dálece te nasze czasy od onych pierwszych czasów pobożnych chrześcianów odstrzeliły/ że żywot nasz od ich żywotá/ y miłość naszą od ich miłości oddzieliły. *ReszList 149.*

Zwroty: »daleko (a. dálece) się odstrzelić« (7): [braciszkwie] dla lekkiej żywności bez prace w klasztory wstępnią/ dáleko się od swych pierwszych odstrzeliwizy/ na wszystkie się zbytki łami dziś wdali. *BielKron 183v; KochSat A2v;* Haud similis virgo est virginum nostrarum, Dáleko się odstrzeliła [!] od naszych panien/ Nie podobna yeft ku naszym pannam. *Mącz 251b, 493d; CzechEp 13; ReszList 149; BielRozm 4.*

»sam od siebie odstrzelić się« = *zmienić się (1):* Tym ja rzeczy do ciebie miły Vbertinie pisał/ [...] nietak wiele przeto yżebym cię wspominać miał/ [...] ale więczey dla tego yżebym ciebie łamego tobie pokazał: [...] Abowiem ieśli się łam od siebie nie odstrzelisz/ wyborną o wszystkiej dobrych rzeczach twoie ninieysze postępkí nadzieię czynią. *KwiatKsiąż Q2.*

a. Być odmiennego zdania (1) : [św. Paweł] Nie odstrzelił się nic od Dyonizyusza: á iáko iednego wieku z nim żył/ thák iednakimi wsty z nim szczyréy prawdy wczyl *BiałKat 273v.*

Synonimy: **1.** odchylić się, oddalić się, odejść, odejść się, odłączyć się, odnieść się, odstąpić; **2.** odciąć się, oddzielić się, odejść, oderwać się, odłączyć się, odpaść, odstąpić, odszczepić się; **3.** odstrychnąć się; **4.** odgraniczyć się, odmienić się.

Formacje współrdzenne cf STRZELIĆ.

